

Puolustusvaliokunnalle

VALMIUSLAIN KEHITTÄMISTARPEET

Puolustusvaliokunta on pyytänyt puolustusministeriöltä lausuntoa valmiuslain (1552/2011) ajantasaisuudesta ja mahdollisista kehittämistarpeista. Puolustusministeriön näkökulmasta valmiuslain keskeisimpiä säännöksiä ovat poikkeusolojen määritelmä (3 §), toimivaltuuksien käyttöönottomekanismi (2 luku) sekä sotilaallista puolustusvalmiutta koskevat säännökset (16 luku). Puolustusministeriö pitää näiltä osin lakia ajantasaisena, eikä siihen kohdistu puolustushallinnon näkökulmasta välittömiä muutostarpeita. Puolustusministeriö pitää kuitenkin perusteltuna, että valmiuslainsäädännön ajantasaisuutta selvitetään kaikilla hallinnonaloilla ja sen kyky vastata erilaisiin uhkakuviin varmistetaan.

Puolustushallinnon kannalta keskeisimpiä valmiuslain 3 §:n mukaisia poikkeusoloja ovat:

- 1) Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila; ja
- 2) Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista.

Valmiuslakia koskevassa hallituksen esityksessä ja puolustusvaliokunnan mietinnössä on mainittu esimerkkeinä aseelliseen hyökkäykseen rinnastettavasta hyökkäyksestä tietojärjestelmiin kohdistuva isku ja biologisin keinoin toteutettu hyökkäys. Hallituksen esityksessä ja valiokunnan mietinnössä mainitaan lisäksi nimenomaisesti, että hyökkääjä voi olla myös ei-valtiollinen toimija, ja että uhkaa arvioitaessa tulee ottaa huomioon kansainvälispoliittinen tilanne ja sen mahdollisesti sisältämät uhat kokonaisuudessaan (HE 3/2018 vp, s.33 ja PuVM 3/2010 vp, s. 4). Vaikka valmiuslaissa tai sen esitöissä ei nimenomaisesti puhuta hybridiuhkista, sääntely on puolustusministeriön mielestä kirjoitettu siinä määrin joustavaksi, että se mahdollistaa valmiuslain toimivaltuuksien käyttöönoton erilaisissa uhkatilanteissa.

Puolustusministeriö pitää tärkeänä, että valmiuslainsäädäntöä tarkastellaan kokonaisuutena, jossa otetaan valmiuslain lisäksi huomioon myös normaaliolojen lainsäädäntö ja sen kehittämistarpeet. Viranomaisen riittävät toimivaltuudet jo normaalioloissa mahdollistavat oikea-aikaisen ja oikeasuhtaisen reagoinnin erilaisiin uhiin ja osaltaan myös ennaltaehkäisevät tarvetta valmiuslain toimivaltuuksien käyttöönotolle. Puolustushallinnon lainsäädäntöä onkin viime vuosina tältä osin merkittävästi kehitetty ja tätä työtä on tärkeää jatkaa kaikilla hallinnonaloilla. Keskeisiä puolustushallinnon valmiutta parantavia lainsäädäntöuudistuksia ovat olleet mm. uusi sotilas-

tiedustelulaki (HE 203/2017 vp), valmiuden kohottamiseen tarkoitetut kertausharjoitukset (HE 44/2016 vp), tunnuksettomia joukkoja koskeva aluevalvontalain muutos (HE 56/2017 vp), ulkomaansidonnaisuuksia sotilasviroissa koskeva uudistus (HE 252/2018 vp) sekä ulkomaisten kiinteistönomistusten seurannan mahdollistaminen (HE 253/2018 vp).